EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

3. aprill 2008 *

Kohtuasjas C-306/06,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Oberlandesgericht Kölni (Saksamaa) 26. mai 2006. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. juulil 2006, menetluses

01051 Telecom GmbH

versus

Deutsche Telekom AG,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud A. Tizzano (ettekandja), A. Borg Barthet, M. Ilešič ja E. Levits,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: M. Poiares Maduro,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. septembri 2007. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— 01051 Telecom GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* P. Schmitz,

— Deutsche Telekom AG, esindaja: *Rechtsanwalt* M. Reuter,

— Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja A. Günther,

— Tšehhi valitsus, esindaja: T. Boček,

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

— Soome valitsus, esindaja: A. Guimaraes-Purokoski,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: B. Schima,

olles 18. oktoobri 2007. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226) artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud 01051 Telecom GmbH (edaspidi „01051 Telecom") ja Deutsche Telekom AG (edaspidi „Deutsche Telekom") vahelises kohtuvaidluses arvete väidetavalt hilinenud maksmise eest nõutava viivise maksmise üle.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

3 Direktiivi 2000/35 eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigusakte äritehingute puhul hilinenud maksmisega võitlemise teatavates aspektides.

4 Mainitud direktiivi põhjendused 7, 9, 10 ja 16 on sõnastatud järgmiselt:

„(7) Liialt pikad maksetähtajad ja hilinenud maksmine tekitavad ettevõtetele, eriti väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele tõsise haldus- ja finantskoorma. Lisaks sellele on nimetatud probleemid maksejõuetuse tekkimise peamine põhjus, mis seab ohtu ettevõtete elujõulisuse ja põhjustab töökohtade arvu vähenemist.

[…]

(9) Erinevused liikmesriikide makse-eeskirjade ja -tavade vahel takistavad siseturu nõuetekohast toimimist.

(10) Selle mõjul väheneb märkimisväärselt liikmesriikide vaheliste äritehingute arv. See on vastuolus [EÜ] asutamislepingu artikliga 14, sest ettevõtjatel peaks

olema võimalik kaubelda tervel sisseturul tingimustel, mis tagavad, et piiriüleste tehingutega ei kaasne suuremad ohud kui siseriikliku müügiga. Kui siseriiklike ja piiriüleste tehingute suhtes kohaldataks märkimisväärselt erinevaid eeskirju, põhjustaks see konkurentsikahjustusi.

[…]

(16) Hilinenud maksmise puhul on tegemist lepingu rikkumisega, mille muudavad enamuses liikmesriikides võlgnike jaoks rahaliselt ahvatlevaks hilinenud maksmise madalad intressimäärad ja/või aeglane hüvitusprotsess. Muutmaks sellist suundumust ja tagamaks, et hilinenud maksmise tagajärjed aitavad hilinenud maksmist vältida, on vaja otsustavat tegutsemist, sealhulgas võlausaldajale tekitatud kulude hüvitamist.”

5 Direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punktides a–c on täpsustatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et:

a) punkti d kohast intressi tuleb maksta alates päevast, mis järgneb lepingus fikseeritud maksekuupäevale või maksetähtaja lõpule;

b) kui maksekuupäev või tähtaeg ei ole lepingus kindlaks määratud, tuleb intressi hakata maksma automaatselt ilma, et selleks oleks vaja meeldetuletust:

i) 30 päeva pärast kuupäeva, mil võlgnik sai kätte arve või samaväärse maksetaotluse või

ii) kui arve või samaväärse maksetaotluse kättesaamise kuupäev ei ole kindel, siis 30 päeva pärast kauba või teenuste kättesaamist või

iii) kui võlgnik saab arve või samaväärse maksetaotluse kätte enne kaupu või teenuseid, siis 30 päeva pärast kaupade või teenuste kättesaamist või [täpsustatud tõlge]

iv) kui seaduse või lepinguga on ette nähtud heakskiitmise või kontrollimise kord, millega kinnitatakse kauba või teenuse vastavust lepingule ja kui võlgnik saab arve või samaväärse maksetaotluse kätte enne sellise heakskiitmise või kontrollimise kuupäeva või sel kuupäeval, siis 30 päeva pärast nimetatud toimingu kuupäeva;

c) võlausaldajal on õigus saada hilinenud maksmise eest intressi, kuivõrd:

i) ta on täitnud oma lepingulised ja juriidilised kohustused ja

ii) ta ei ole saanud makstavat summat õigel ajal, välja arvatud juhul, kui viivituse eest ei vastuta võlgnik”.

Siseriiklik õigus

6 Saksa tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB”) § 269 sätestab:

„(1) Kui soorituskohta ei ole määratud ja see ei tulene ka asjaoludest, iseäranis võlasuhte olemusest, peab sooritus toimuma kohas, kus oli võlasuhte tekkimise ajal võlgniku asukoht.

(2) Kui kohustus on tekkinud võlgniku majandustegevuses, asendab juhul, kui võlgniku äriline tegevuskoht asub muus kohas, asukohta tegevuskoht.

(3) Ainuüksi asjaolust, et võlgnik võttis üle saatekulud, ei saa tuletada, et koht, kuhu saatmine peab toimuma, peab olema soorituskoht.”

7 BGB § 270 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Kahtluse korral peab võlgnik raha omal riisikol ja kulul võlausaldaja asukohta toimetama.

(2) Kui nõue on tekkinud võlausaldaja majandustegevuses, asendab juhul, kui võlausaldaja äriline tegevuskoht asub muus kohas, asukohta tegevuskoht.

(3) Kui peale võlasuhte tekkimist toimunud võlausaldaja asukoha või tegevuskoha muutmisega suurenevad kättetoimetamise kulud või risk, peab võlausaldaja esimesel juhul kandma lisakulud, teisel juhul riski.

(4) Sätted soorituskoha kohta jäävad puutumata."

8 Direktiivi 2000/35 ülevõtmisega muudetud kujul näeb BGB § 286 ette:

„(1) Kui võlgnik ei täida oma kohustust võlausaldaja poolt pärast tähtaja lõppu esitatud meeldetuletuse peale, siis on ta meeldetuletuse alusel viivituses. Soorituse saamise eesmärgil hagi esitamine ja makseteatise esitamine loetakse meeldetuletusega samaväärseks.

(2) Meeldetuletus ei ole vajalik, kui:

1) soorituse tähtaeg on määratud kalendri järgi,

2) sooritusele peab eelnema teatud sündmus ja soorituse teostamiseks on määratud vastav tähtaeg, nii et alates nimetatud sündmuse toimumisest on võimalik tähtaeg arvestada kalendri järgi,

3) võlgnik keeldub otsustavalt ja lõplikult oma kohustuse täitmisest,

4) kohene viivituses olijaks lugemine on õigustatud erandjuhtudel ja võttes arvesse mõlema poole huve.

(3) Võlgnik on viivituses hiljemalt 30 päeva pärast tähtaja lõppu ja arve või samaväärse maksetaotluse esitamist, kui ta ei ole eelnevalt sooritust teinud; tarbijast võlgniku puhul kehtib see üksnes juhul, kui arvel või maksetaotluses on märgitud selle täpne tagajärg. Kui arve või maksetaotluse kättesaamise kuupäev ei ole kindel, on võlgnik, kes ei ole tarbija, viivituses hiljemalt 30 päeva pärast tähtaja lõppu ja vastusoorituse saamist.

(4) Võlgnik ei ole viivituses, kui sooritust ei toimu asjaolude tõttu, mille eest ta ei vastuta.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

9 01051 Telecom ja Deutsche Telekom osutavad avalikkusele ja võrguoperaatoritele suunatud telekommunikatsiooniteenuseid. Deutsche Telekom osutab lisaks ka arvete esitamise teenuseid sellistele operaatoritele nagu 01051 Telecom.

10 Kahe kõnealuse operaatori vahel on alates 1998. aastast vastastikuse sidumise leping, mille kohaselt esitavad pooled kõnealuse lepingu alusel osutatud teenuste eest vastastikku arved ning arvutavad selle alusel maksmisele kuuluvad summad. Lepingut on korduvalt muudetud. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus tuginesid mõlemad pooled lepingu 26. juuni 2002. aasta versioonile, mis näeb ette järgmised tingimused:

„17.4 Maksetähtaeg

Lepingupoolte nõuded kuuluvad tasumisele arve kättesaamisest.

Arvel näidatud summa tuleb üle kanda arves märgitud kontole.

17.5 Hilinenud maksmine

Maksmine loetakse hilinenuks 30 päeva pärast arve esitamist ja kättesaamist, välja arvatud juhul, kui see on vastava teatamisega juba tuvastatud.

Kui üks lepingupartneritest on maksmisega hilinenud, arvutatakse selle eest tasumisele kuuluv viivis järgmiselt:

— viivitusintress on hilinemisperioodil [BGB] § 247 alusel kohaldatavast põhiintressimäärast 8% võrra kõrgem intressimäär;

[…]”.

11 Aastal 2001 sõlmisid 01051 Telecom ja Deutsche Telekom arvete esitamise ja võlgade sissenõudmise lepingu, mille punkt 8 näeb ette:

„Lepingupartner võib kalendrikuu 15. päeval või viimasel päeval esitada Deutsche Telekomile arve talle osutatud teenuste eest summas, mis on Deutsche Telekomi poolt heaks kiidetud, ning millele on lisatud käibemaks. Arvel märgitud summa tuleb krediteerida arves märgitud kontole või tasaarvestada hiljemalt 30 päeva jooksul pärast arve kättesaamist.”

12 Landgericht Bonni menetluses, kes lahendas esimeses instantsis 01051 Telecomi hagi, kaitses see äriühing seisukohta, et arvete esitamise ja võlgade sissenõudmise lepingu punktis 8 sätestatud tingimusi tuleb kohaldada ka vastastikuse sidumise lepingu raames. Seega nõudis ta Deutsche Telekomilt viivitusintressi maksmist pärast viimati nimetatud äriühingu poolt tasaarvestuse tegemist veel maksmisele kuuluvalt jääksummalt ajavahemiku eest, mis kulgeb 30. päevast pärast arve kättesaamist kuni tasumisele kuuluva summa kandmiseni 01051 Telecomi kontole.

13 Landgericht Bonn rahuldas hagi osaliselt, leides, et Deutsche Telekomi kohustus seisneb mitte lihtsalt tasumisele kuuluva summa ülekande tegemises, vaid selle krediteerimises 01051 Telecomi pangakontole. See järeldus tuleneb paratamatult direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti c alapunktist ii, mille kohaselt on võlausaldajal hilinenud maksmise korral õigus saada intressi, kui ta „ei ole saanud" makstavat summat õigel ajal. Vastupidi Saksamaal seni valdavale tõlgendusele ei seisne hilinenud maksmine niisiis mitte maksekorralduse tegemisega hilinemises, vaid hoopis asjaolus, et võlausaldaja on tasumisele kuuluva summa saanud hilinemisega.

14 Deutsche Telekom kaebas Landgericht Bonni kohtuotsuse peale edasi Oberlandesgericht Kölnile, vaidlustades esimese astme kohtu tõlgenduse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib oma eelotsusetaotluses, et vastavalt Saksamaa kohtupraktikas valitsevale tõlgendusele loetakse pangaülekandega maksmise korral makse õigel ajal sooritatuks, kui esiteks maksekorraldus on saabunud võlgniku krediidiasutusse enne maksetähtaja lõppu, teiseks on võlgniku kontol piisav summa või selle summa ulatuses krediit ning kolmandaks võtab see krediidiasutus maksekorralduse nimetatud tähtaja jooksul vastu.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus möönab siiski, et direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii teistsugune tõlgendamine võib viia teistsuguse lahenduseni. Eelkõige võivad direktiivi saksa, inglise ja prantsuse keeleversioonis kasutatavad mõisted, vastavalt „erhalten", „received" ja „reçu" viidata sellele, et hilinenud maksmise vältimiseks direktiivi tähenduses peab tasumisele kuuluv summa olema kantud võlausaldaja kontole enne maksetähtaja lõppu.

16 Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Köln menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas […] direktiivi 2000/35 […] artikli 3 lõike 1 punkti c alapunktiga ii on kooskõlas selline siseriiklik õigusnorm, mille kohaselt ei sõltu võlgniku pangaülekandega sooritatud makse, mis hoiab ära maksmisega hilinemise tekke või lõpetab juba tekkinud maksmisega hilinemise, sellest hetkest, millal rahasumma võlausaldaja kontole krediteeritakse, vaid hetkest, millal võlgnik teeb tema kontol piisavate vahendite või vastava summa ulatuses krediidilimiidi olemasolu korral panga poolt vastuvõetud maksekorralduse?"

Eelotsuse küsimus

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega sisuliselt selgitust, mis hetkest võib pangaülekandega tehtud makset lugeda äritehingu raames tähtajal sooritatuks, mis hoiab ära võlanõude alusel viivitusintressi saamise direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii tähenduses.

18 01051 Telecom, Tšehhi valitsus ja Euroopa Ühenduste Komisjon väidavad, et nii ettevalmistavatest materjalidest, direktiivi 2000/35 sõnastusest kui ka selle eesmärgist nähtub, et maksmine on hilinenud siis, kui võlausaldaja ei ole saanud tasumisele kuuluvat summat ettenähtud tähtajaks, st kui pangaülekande puhul ei ole seda summat võlausaldaja kontole kantud maksetähtaja lõpuks. Kuupäev, mil makstav summa krediteeritakse võlausaldaja kontole, on seega määrava tähtsusega hetk, millest lähtudes tehakse kindlaks, kas viimasel on õigus nõuda viivitusintressi maksmist.

19 Deutsche Telekom ning Saksamaa, Austria ja Soome valitsus seevastu on põhimõtteliselt seisukohal, et direktiiv 2000/35 seab vaid minimaalsed nõuded hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul, tunnustades selle eesmärgi raames liikmesriikide õigusaktide ulatuslikku tegutsemisruumi. Eelkõige direktiivi artikkel 3 jätab viimati nimetatud aktide määratleda hetke, mil pangaülekandega tehtud makse tuleb lugeda õigel ajal sooritatuks, sätestades, millistel tingimustel ja tähtaegadel võib nõuda viivitusintressi, üksnes juhuks, kui see ei ole lepinguga määratud.

20 Selle raames loob tõlgendus, mis nõuab, et võlgnik teeks oma makse krediidiasutuses ettenähtud tähtajaks, sobiva tasakaalu võlausaldaja ja võlgniku huvide vahel, arvestades eelkõige asjaolu, et maksekorralduse täitmiseks vajalik aeg sõltub sellest, kuidas pank teostab ülekande, ja mitte võlgniku tegevusest. Neil asjaoludel ei oleks mõistlik jätta pangaülekande tegemise ajavahemikust tingitud võimalikku viivitust võlgniku kanda, kes tegutses heas usus, sooritades oma makse õigel ajal, nimelt enne maksetähtaja lõppu.

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele vastamiseks on vaja sissejuhatuseks meenutada, et kuigi, nagu rõhutavad Deutsche Telekom ning Saksamaa, Austria ja Soome valitsus, selle direktiiviga ei ühtlustata kõiki õigusnorme, mis puudutavad

hilinenud maksmist äritehingute korral, reguleeritakse sellega siiski teatud konkreetseid erinõudeid selles valdkonnas. Nende hulgas, nagu Euroopa Kohus on juba selgitanud, on nõuded viivitusintressi kohta (vt selle kohta 26. oktoobri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-302/05: komisjon *vs*. Itaalia, EKL 2006, lk I-10597, punkt 23).

22 Selle suhtes on esmalt direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti b alapunktis i määratud maksetähtaeg 30 päeva, mida kohaldatakse juhul, kui see ei ole lepingus kindlaks määratud, ning seejärel on sama paragrahvi punkti c alapunktis ii sätestatud, et võlausaldajal on õigus saada võlgnikult hilinenud maksmise eest intressi, kuivõrd „ta ei ole saanud makstavat summat õigel ajal, välja arvatud juhul, kui viivituse eest ei vastuta võlgnik".

23 Viimasena osundatud sätte sõnastusest nähtub seega selgelt, et võlgniku makse loetakse viivitusintressi nõudeõiguse tekkimise aspektis hilinenuks, kui tasumisele kuuluv summa ei ole tähtaja lõppedes võlausaldaja kasutuses. Pangaülekandega tehtud makse korral võimaldab ainult tasumisele kuuluva summa kandmine võlausaldaja kontole viimasena mainitul seda summat kasutada.

24 Sellist tõlgendust kinnitavad direktiivi 2000/35 eri keeleversioonid, mis ühemõtteliselt viitavad tasumisele kuuluva summa saamisele maksetähtaja jooksul. Nii on see eelkõige mõistete „erhalten", „received", „reçu" ja „ricevuto" puhul, mis esinevad vastavalt direktiivi 2000/35 saksa, inglise, prantsuse ja itaalia keeleversioonis.

25 Peale selle ilmneb direktiivi ettevalmistavatest materjalidest selgelt, et mõistet „reçu" ei valitud juhuslikult, vaid see tuleneb ühenduse seadusandja läbikaalutud otsusest. Nagu rõhutab komisjon, eelistati Euroopa Liidu Nõukogus toimunud direktiivi

vastuvõtmisele eelnenud arutelul lõpuks seda mõistet mitmele muule vähem täpsele väljendile selle hetke määratlemisel, millest alates tuleb makse lugeda äritehingu raames ettenähtud tähtajaks sooritatuks.

26 Lisaks on tõlgendus, et tasumisele kuuluva summa kandmine võlausaldaja kontole on makse puhul määrav kriteerium, kuna see põhineb hetkel, mil tasumisele kuuluv summa on kindlalt antud võlausaldaja kasutusse, kooskõlas direktiivi 2000/35 peamise eesmärgiga, nagu see tuleneb põhjendustest 7 ja 16, nimelt finantsnõuete omanike kaitsega.

27 Lõpetuseks tuleb lisada, et kõnealuse direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii sellist käsitust kinnitab Euroopa Kohtu tõlgendus, mis puudutab ühenduse õiguse teisi valdkondi. Nagu osutab 01051 Telecom, nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et Euroopa ühenduste omavahendite kontole kandmine on määrav kriteerium, mille järgi tehakse kindlaks, kas liikmesriik, kes peab andma rahasumma komisjoni kasutusse, on rikkunud oma kohustusi ja kas ta on seega kohustatud maksma viivitusintressi (vt selle kohta 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-363/00: komisjon *vs.* Itaalia, EKL 2003, lk I-5767, punktid 42, 43 ja 46).

28 Seega on hindamisel, kas äritehingu raames pangaülekandega tehtud makset võib pidada tähtajal sooritatuks, mis hoiab ära võlanõude alusel viivitusintressi saamise kõnealuse sätte tähenduses, määrava tähtsusega hetkeks kuupäev, mil summa on kantud võlausaldaja kontole.

29 Seda järeldust ei kõiguta argumendid, mida toetab eeskätt Soome valitsus ja mille kohaselt direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii niisuguse tõlgenduse tulemusena jääb pangaülekannete teostamise ajavahemikuga seotud risk ebamõistlikult võlgniku kanda.

30 Selles osas piisab, kui märkida, et mainitud sätte lõpuosas on täpselt ette nähtud, et võlgnikku ei tohi võtta vastutusele viivituse eest, mis temast ei sõltu. Teisisõnu välistab direktiiv 2000/35 ise viivitusintressi maksmise juhul, kui hilinenud maksmine ei ole võlgniku käitumise tagajärg, kes on hoolsalt arvesse võtnud pangaülekande tegemiseks tavaliselt vajaliku ajavahemiku.

31 Peale selle, nagu märgib Tšehhi valitsus, on äritehingute raames levinud, et õigusakti või lepingu sätted määravad kindlaks pangaülekannete tegemiseks vajalikud ajavahemikud, nii et võlgnik suudab neid ajavahemikke ette näha ja seega viivitusintressi kohaldamist ära hoida.

32 Kõikidest eelnevatest kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2000/35 artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see nõuab selleks, et pangaülekandega tehtud makse hoiaks ära või lõpetaks viivitusintressi kohaldamise, et tasumisele kuuluv summa oleks tähtajaks kantud võlausaldaja kontole.

Kohtukulud

33 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul artikli 3 lõike 1 punkti c alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et see nõuab selleks, et pangaülekandega tehtud makse hoiaks ära või lõpetaks viivitusintressi kohaldamise, et tasumisele kuuluv summa oleks tähtajaks kantud võlausaldaja kontole.

Allkirjad